УДК 658.114.5

*Н. В. Антипенко,**д. е. н., доцент, професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування,**Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна**ORCID ID: 0000-0003-4132-4709**Л. О. Чип,**к. е. н., доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень,**Полтавський державний аграрний університет, м. Полтава, Україна**ORCID ID: 0000-0001-5977-8579**А. М. Параскєєва,**к. е. н., доцент кафедри менеджменту,**Луганський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Старобільськ, Україна**ORCID ID: 0000-0002-5787-2702**О. А. Докучаєв,**к. е. н., доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,**Київський кооперативний інститут бізнесу і права, м. Київ, Україна**ORCID ID: 0000-0001-6526-7193*

DOI: 10.32702/2306-6806.2022.1.19

ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ, ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ, ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

*N. Antypenko,**Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance,
National Aviation University, Kyiv, Ukraine**L. Chip,**PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economic Theory and Economic Research,
Poltava State Agrarian University, Poltava, Ukraine**A. Paraskieieva,**PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Management, Luhansk Taras Shevchenko National University,
Starobilsk, Ukraine**O. Dokuchaiev,**PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Business, Trade and Stock Exchanges, Kyiv Cooperative
Institute of Business and Law, Kyiv, Ukraine*

INTEGRATED MODEL FOR EVALUATING THE EFFECTIVENESS OF THE ENTERPRISE IN TERMS OF CHANGE MANAGEMENT, KNOWLEDGE ECONOMY, DIGITALIZATION AND INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP

У статті розглянуто інтегровану модель оцінювання результативності підприємства в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва. Доведено, що фактори визначення активних ризиків діяльності підприємства грають суттєву роль у його діяльності, а тому обов'язково мають урахуватися в розробці стратегії та тактики управління ризиками господарювання. Отже, для попередження або подолання економічних ризиків вагомого значення для підприємств набуває застосування відповідних інструментів для точного та комплексного оцінювання його результативності в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва. Для побудови ефективної методики фінансового аналізу слід звертати увагу на специфіку середовища

функціонування досліджуваних підприємств. Сучасний стан розвитку менеджменту, а також посилення інформаційної потреби з боку зацікавлених сторін (управлінці, власник, потенційні інвестори тощо) щодо оцінювання фінансового стану підприємств визначають зростаючу необхідність у використанні інтегрального показника, який дозволяє комплексно оцінити результативність підприємства та розробити стратегію щодо поліпшення фінансового стану підприємства і подолання його кризового стану в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва.

The article considers an integrated model for evaluating the effectiveness of the enterprise in terms of change management, knowledge economy, digitalization and innovative entrepreneurship. It is determined that the main task, as well as the problem of analysis and evaluation of financial condition in terms of change management, knowledge economy, digitalization and innovative entrepreneurship is to build a smart consistent data set and select those indicators that could be effectively used in appropriate approaches and methods of analysis. If done well, the use of certain approaches and methods allows you to make judgments about the evaluation of a decision, the financial condition, efficiency and future business in terms of financial and economic results and value. To assess the financial condition, an analysis of property status, business activity, profitability, financial stability and liquidity of the enterprise in terms of change management, knowledge economy, digitalization and innovative entrepreneurship. Assessment of property gives a general idea of the financial condition of the enterprise. It shows the share of each element in assets and the ratio of borrowed and own funds of the enterprise in liabilities. It is proved that the factors of determining the internal and external risks of the enterprise play a very important role in its activities, and therefore must be taken into account in the development and management of strategic strategy. Thus, in order to prevent or overcome economic risks, it is important for enterprises to use appropriate tools for accurate and comprehensive assessment of its effectiveness in terms of change management, knowledge economy, digitalization and innovative entrepreneurship. To build an effective method of financial analysis should pay attention to the specifics of the operating environment of the studied enterprises. The current state of management development, as well as increasing information needs from stakeholders (managers, owner, potential investors, etc.) to assess the financial condition of enterprises determine the growing need to use an integrated indicator that allows comprehensive assessment of enterprise performance and develop strategies to improve financial condition and overcoming its crisis in terms of change management, knowledge economy, digitalization and innovative entrepreneurship.

Ключові слова: інтегрована модель, оцінювання, результативність підприємства, управління змінами, економіка знань, діджиталізація, інноваційне підприємництво.

Key words: integrated model, evaluation, enterprise performance, change management, knowledge economy, digitalization, innovative entrepreneurship.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Головним завданням, а також і проблемою аналізу та оцінювання фінансового стану в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва є побудова розумного послідовного набору даних та вибір тих показників, які можна було б ефективно використовувати у відповідних підходах та методах аналізу. Якщо це зроблено добре, то використання певних підходів та методів дозволяє робити судження про оцінку того чи іншого рішення, про фінансовий стан, про ефективність діяльності та погляд на майбутнє бізнесу в термінах фінансових та економічних результатів та вартості. Задля оцінювання фінансового стану необхідно проводити аналіз майнового стану, ділової активності, рівня рентабельності, фінансової стійкості, ліквідності підприємств в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва. Оцінювання майнового стану надає системне уявлення щодо фінансового стану підприємств. Воно показує питому вагу кожного елемента в активах і співвідношення позичкових та власних коштів підприємств у пасивах. Зазначені факти актуалізують тему дослідження.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ, В ЯКИХ ЗАПОЧАТКОВАНО РОЗВ'ЯЗАННЯ ДАНОЇ ПРОБЛЕМИ І НА ЯКІ СПИРАЄТЬСЯ АВТОР, ВИДІЛЕННЯ НЕ ВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ ОЗНАЧЕНА СТАТТЯ

Основними показниками фінансових результатів розвитку підприємства, що дають можливість оцінювати ефективність використання виробничих ресурсів є показники його ділової активності. Ділова активність має розглядатися як реальний прояв тих дій, які полягають у мобільності, та ініціативі [1; 4; 8—11].

Вся сукупність показників рівня рентабельності усебічно відображає ефективність виробничої (або операційної), інвестиційної й фінансової діяльності підприємств та відповідає інтересам всіх фактичних та потенційних учасників економічного процесу.

Однією із найважливіших характеристик фінансового становища підприємств є їх фінансова стійкість, що характеризує рівень фінансової незалежності підприємств з точки зору володіння власним майном та його використання [2; 3; 5—7]. Вона має характеризуватися сталим перевищенням доходів над затратами, активним розпорядженням грошовими коштами й їх ефективним використанням у процесі виробничої діяльності підприємства.

Рис. 1. Інтегрована модель оцінювання результативності підприємства в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва

МЕТА СТАТТІ

Формулювання цілей статті — дослідити інтегровану модель оцінювання результативності підприємства в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБГРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У короткостроковій перспективі основним критерієм оцінювання фінансового становища підприємства є його ліквідність (здатність своєчасно та у повному обсязі розрахуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями).

За допомогою множинного регресійного моделювання проводиться розрахунок інтегрального показника майнового стану підприємства (рис. 1).

Показниками, що входять до інтегрального показника майнового стану є:

- x_1 — питома вага оборотних фондів в обігових коштах;
- x_2 — питома вага основних засобів в активах;
- x_3 — рівень зносу основних засобів;
- x_4 — рівень оновлення основних засобів;
- x_5 — питома вага довгострокових фінансових інвестицій в активах;
- x_6 — частка оборотних виробничих активів;
- x_7 — рівень мобільності активів.

Інтегральний показник оцінки ділової активності підприємства доцільно формувати за допомогою множинного регресійного моделювання. Показниками, що входять до інтегрального показника ділової активності є:

- x_8 — рівень оборотності активів;
- x_9 — рівень фондоддачі;
- x_{10} — рівень оборотності обігових коштів;
- x_{11} — рівень оборотності запасів;
- x_{12} — рівень оборотності дебіторської заборгованості;
- x_{13} — рівень оборотності готової продукції;
- x_{14} — термін фінансового циклу;
- x_{15} — рівень оборотності власного капіталу.

Для здобуття інтерпретації інтегрального показника ділової активності підприємства використовується п'ятибальна шкала Харрінгтона.

За допомогою множинної регресії проводиться розрахунок інтегрального рівня рентабельності. Показниками, що входять до інтегрального показника рентабельності є:

- x_{16} — рівень рентабельності активів;
- x_{17} — рівень рентабельності капіталу;
- x_{18} — рівень рентабельності власного капіталу;
- x_{19} — рівень рентабельності виробничих фондів;
- x_{20} — рівень рентабельності реалізованої продукції за прибутком від реалізації;
- x_{21} — рівень рентабельності реалізованої продукції за прибутком від операційної діяльності;
- x_{22} — рівень рентабельності реалізованої продукції за чистим прибутком;
- x_{23} — рівень стійкості економічного зростання.

Розрахунок інтегрального показника фінансової стійкості підприємства здійснюється за допомогою множинного регресійного моделювання. Показниками, що входять до інтегрального показника фінансової стійкості є:

- x_{24} — рівень забезпечення оборотних активів власними коштами;
- x_{25} — рівень маневреності робочого капіталу;
- x_{26} — рівень маневреності власних обігових коштів;
- x_{27} — рівень забезпечення власними обіговими коштами запасів;
- x_{28} — рівень покриття запасів;
- x_{29} — рівень фінансової незалежності;
- x_{30} — рівень маневреності власного капіталу;
- x_{31} — рівень фінансової стабільності;
- x_{32} — рівень фінансового левериджу;
- x_{33} — рівень фінансової стійкості.

За допомогою множинного регресійного моделювання проводиться розрахунок інтегрального показника ліквідності підприємства. Показниками, що входять до інтегрального показника ліквідності є:

- x_{34} — рівень поточної ліквідності;
- x_{35} — рівень швидкої ліквідності;
- x_{36} — рівень абсолютної ліквідності;
- x_{37} — рівень співвідношення короткострокової дебіторської та кредиторської заборгованості.

Отже, проведений аналіз актуалізував достатньо високий рівень зв'язку досліджуваних факторів, зокрема рівня ризиків поточної діяльності підприємств і показників їх результативності в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва.

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ЦЬОМУ НАПРЯМІ

Обґрунтовано, що фактори визначення актуальних ризиків діяльності підприємств відіграють доволі важливу роль у їх діяльності, і тому нагально мають ураховуватись у розробках стратегій й тактик сучасного менеджменту. Отже, для попередження або подолання економічних ризиків вагомим значенням для підприємств набуває застосування відповідних інструментів для точного та комплексного оцінювання його результативності в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва. Для побудови ефективної методики фінансового аналізу слід звертати увагу на специфіку середовища функціонування досліджуваних підприємств. Сучасний стан розвитку менеджменту, а також посилення інформаційної потреби з боку зацікавлених сторін (управлінці, власник, потенційні інвестори тощо) щодо оцінювання фінансового стану підприємств визначають зростаючу необхідність у використанні інтегрального показника, який дозволяє комплексно оцінити результативність підприємства та розробити стратегію щодо поліпшення фінансового стану підприємства і подолання його кризового стану в умовах управління змінами, економіки знань, діджиталізації та інноваційного підприємництва.

Література:

1. Антипенко Н.В., Веденіна Ю.Ю., Гнатенко І.А., Пархоменко О.П. Фінансовий менеджмент ресурсозбереження інноваційно орієнтованих підприємств у контексті антикризової стратегії розвитку. *Агросвіт*. 2021. № 23. С. 10—16.
2. Васильчак С.В., Гнатенко І.А., Жовніренко О.В., Рубежанська В.О. Моделювання інноваційної системи управління національною економікою: формування фінансового та людського капіталу. *Ефективна економіка*. 2021. № 8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9127> (дата звернення: 12.12.2021).
3. Гнатенко І.А. Моделювання сценаріїв стійкого розвитку підприємств в умовах глобалізації та діджиталізації: управлінський аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 16. С. 20—25.
4. Гнатенко І.А. Управлінські, маркетингові та фінансові підходи оцінювання соціо-еколого-економічного ефекту взаємодії підприємств в умовах зміни споживчих переваг. *Економічний дискурс*. 2021. Вип. 1—2. С. 111—121.
5. Гнатенко І.А., Попова Ю.М., Бачкір І.Г., Нечипоренко К.В. Стратегії державних пріоритетів в контексті сценарного форсайту управління інноваційною економікою: моделювання науково-технічного та інтелектуального потенціалу. *Агросвіт*. 2021. № 17. С. 3—9.
6. Ложачевська О.М., Ольшанський О.В., Гнатенко І.А., Снітко Є.О. Державні пріоритети розвитку інноваційного підприємництва в системі менеджменту в умовах діджиталізації суспільства. *Ефективна економіка*. 2021. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9067> (дата звернення: 19.12.2021).
7. Плаксієнко В.Я., Зос-Кіор М.В., Гнатенко І.А. Компетентнісний підхід в командотворенні менеджменту підприємства в контексті розвитку сучасного ринку праці. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємство*. 2021. № 4 (121). С. 76—81.
8. Ходаківська О.В., Гнатенко І.А., Дяченко Т.О., Сабій І.М. Моделі підприємництва в умовах інноваційної економіки та економіки знань: управління ресурсами та витратами. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 15. С. 5—11.
9. Mazur N., Khrystenko L., Pasztorova J., Zos-Kior M., Hnatenko I., Puzyrova P., Rubeshanska V. Improvement of Controlling in the Financial Management of Enterprises. *TEM Journal*. 2021. Vol. 10. Issue 4. Pp. 1605—1609.
10. Mykhailichenko M., Lozhachevska O., Smagin V., Krasnoshtan O., Zos-Kior M., Hnatenko I. Competitive strategies of personnel management in business processes of agricultural enterprises focused on digitalization. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2021. № 43 (3). Pp. 403—414.
11. Prokopenko O., Martyn O., Bilyk O., Vivcharuk O., Zos-Kior M., Hnatenko I. Models of State Clusterisation Management, Marketing and Labour Market Management in Conditions of Globalization, Risk of Bankruptcy and Services Market Development. *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*. 2021. Vol. 21. № 12 Pp. 228—234.

References:

1. Antypenko, N., Viedienina, Y., Hnatenko, I. and Parkhomenko, O. (2021), "Financial management of resource conservation of innovation-oriented enterprises in the context of anti-crisis development strategy", *Agrosvit*, vol. 23, pp. 10—16.
2. Vasilchak, S. V., Hnatenko, I. A., Zhovniренко, O. V. and Rubeshanskaya, V. O. (2021), "Modeling of innovation management system of the national economy: the formation of financial and human capital", *Efektivna ekonomika*, vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9127> (Accessed 12Dec 2021).
3. Hnatenko, I. A. (2021), "Modeling of scenarios of sustainable development of enterprises in the context of globalization and digitalization: management aspect", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 16, pp. 20—25.
4. Hnatenko, I. A. (2021), "Management, marketing and financial approaches to assessing the socio-ecological and economic effect of enterprise interaction in terms of changing consumer preferences", *Ekonomichnyy diskurs*, vol. 1—2, pp. 111—121.
5. Hnatenko, I. A., Popova, Y. M., Bachkir, I.G. and Nechiporenko, K. V. (2021), "Strategies of state priorities in the context of scenario foresight of innovation economy management: modeling of scientific, technical and intellectual potential", *Ahrosvit*, vol. 17, pp. 3—9.
6. Lozhachevskaya, O. M., Olshansky, O. V., Hnatenko, I. A. and Snitko, E. A. (2021), "State priorities for the development of innovative entrepreneurship in the management system in terms of digitalization of society", *Efektivna ekonomika*, vol. 7, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9067> (Accessed 19 Dec 2021).
7. Plaksienko, V. Y., Zos-Kior, M. V. and Hnatenko, I. A. (2021), "Competence approach in team building management in the context of the modern labor market", *Derzhava ta rehiony. Seriya: Ekonomika ta pidpryyemnytstvo*, vol. 4 (121), pp. 76—81.
8. Khodakivska, O. V., Hnatenko, I. A., Dyachenko, T. O. and Sabiy, I. M. (2021), "Models of entrepreneurship in terms of innovation economy and knowledge economy: resource and cost management", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 15, pp. 5—11.
9. Mazur, N., Khrystenko, L., Pasztorova, J., Zos-Kior, M., Hnatenko, I., Puzyrova, P. and Rubeshanska, V. (2021), "Improvement of Controlling in the Financial Management of Enterprises", *TEM Journal*, vol. 10.4, pp. 1605—1609.
10. Mykhailichenko, M., Lozhachevska, O., Smagin, V., Krasnoshtan, O., Zos-Kior, M. and Hnatenko, I. (2021), "Competitive strategies of personnel management in business processes of agricultural enterprises focused on digitalization", *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, vol. 43 (3), pp. 403—414.
11. Prokopenko, O., Martyn, O., Bilyk, O., Vivcharuk, O., Zos-Kior, M. and Hnatenko, I. (2021), "Models of State Clusterisation Management, Marketing and Labour Market Management in Conditions of Globalization, Risk of Bankruptcy and Services Market Development", *IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security*, vol. 21.12, pp. 228—234.

Стаття надійшла до редакції 09.01.2022 р.